

Šmílův DAF

Berešit 5773

27. tišri 5773
13. říjen 2012

Časy pro tento týden:

čas tfilin od 6:16 | šma jisrael do 9:05 | mincha od 13:15 | západ slunce 18:15 | tři hvězdy 18:47

začátek šabatu: 17:59 | konec šabatu: 19:03

Kratce | Bekicr

Šabat šalom.

akcie Applu od počátku roku stoupají. Iphony, iPady, iPody a iTunes všude kam se podíváte. Tak proč bylo jablko v ráji zapovězené?

Pokud se právě s pocitem viny poohlížíte po svém vysněném miláčkovi s charakteristickým logem, nemusíte. Strom poznání zcela určitě nebyl jablkem.

Pravdou je, že Tóra nikde výslovně onen nešťastný plod nejmenuje. Rabíni nabízejí několik možností. Podle jednoho názoru bylo Strom poznání pšenicí. Chléb měl růst jako ovoce na stromě. Jen utrhnout a šoupnout do mikrovlnky. (Dodnes se říká, že dítě začne získávat rozum až s prvním soustem pšeničného chleba - ve většině případů jsou takovou první lahůdkou židovských dětí macesy.) Druhým názorem jsou hrozny a víno. Alkohol. To by mohlo sedět - vzpomeňte na nešťastného Noacha. Třetí názor pojí Strom poznání s fíky. Bylo by logické, kdyby nahý Adam sáhl po prvním možném listu, který měl po ruce. Jiní rabíni uvádějí etrog nebo ořechy. Nejdou se i tací, kteří tvrdí, že strom poznání byl spojením všech výše uvedených druhů.

Ale, jak pozorný čtenář odhalil - jablko nikde. Kde se tedy vzalo? Zdá se, že až omyly při překladech. Malum je latinsky zlo. (Proto máme v pojišťovnách kromě bonusů i malusy.) A také jablko. Malum - jablko se do latiny dostalo z řečtiny, takže už jen těžko odhalíme, komu se při četbě o prvním hříchu sbíhali sliny na dužinaté šťavnaté ovoce.

Alijot | Rychloparaša

Kohen: Stvoření světa – ačkoliv v Talmudu není vyřešen spor rabi Eliezera a rabi Jehošuy, ve kterém měsíci byl stvořen svět, pro názor rabi Eliezera existují dva podpůrné důkazy - gematrie slov BEREŠIT BARA odpovídá slovům BEROŠ HAŠANA NIVRA (= Byl stvořen na Roš hašana) a písmena BEREŠIT se dají přeskupit do slova ALEF BETIŠRI (= Prvního tišri). Výraz „Na počátku Bůh stvořil nebe a zemi“ dává mnoho variant výkladu. Jedná se o událost prvního dne? Nebo o něco, co prvnímu dni předcházelo. Zdá se, že první dvě věty Tóry popisují Božský aspekt tvoření něčeho z ničeho, JEŠ MEAJIN. Před slovem BEREŠIT neexistovalo nic mimo Boha a až božský příkaz stvořil vše – hmotu, energii, myšlenky, čas. Z tohoto pohledu by slova „nebe a země“ znamenala kompletně celý vesmír a tvoření prvního dne by začínalo proměnou TOHU VAVOHU (chaosu) v uspořádaný svět. Nezodpovězenou otázkou zůstává, co bylo „před stvořením“, a stejně tak nemá cenu pátrat po tom, jak dlouho stav nicoty trval, protože bez času nelze čas měřit. Ani jednotlivé dny tvoření netrvaly 24 hodin. Tóra pouze užívá jazyk srozumitelný lidem, což dokládá i pasáž o Slunci, Měsíci a hvězdách, v níž jsou hvězdy představeny jako malé, protože se nám malé zdají (byť jsou často mnohem větší než Slunce), a ač je Měsíc 400x menší než Slunce, je nám 400x blíže, takže nám Tóra obě tělesa popisuje jako stejně „veliká“.

Levi: Příběh stvoření světa zaměřený na rajskou zahradu (GAN EDEN) a člověka, který je představen jako smysl celého tvoření.

Sliši: Hřích u stromu poznání a následný trest.

Revii: Vypovězení z ráje. Kain, Hevel a první vražda.

Chamiši: Kainův praprapotomek Lemech zabíjí Kaina. Lemechova rodina (včetně Noachovy ženy Naamy).

Šiši: Genealogie od Adama přes Šeta k Noachovi. Chanoch nezemřel, ale opustil svět ve věku 365 let.

Švií: Metušelach – nejstarší muž Tanachu (969 let) umírá těsně před potopou. Úpadek světa. Bůh lituje, že stvořil člověka. Vše míří k potopě (viz příští sidra - Noach)

Haftara (Ješajahu 42:5-43:10): Bůh stvořil nebe a zemi.

Micvot sidry Berešit

ASE

1. PERIJA URVIJA – povinnost plodit se a množit, jak je psáno: „A řekl jim Bůh – plodte se a množte se.“

Podle tradice má každý muž povinnost zplodit alespoň jednoho chlapce a jednu dívku.

Pro děti | Effi miberešit

Dva stoly byly spojeny k sobě, protože tento šabat měli u Effiho v rodině návštěvu – přišli totiž Katzovi, kteří mají také čtyři děti, a tak bylo kolem stolu dvanáct židli. Když se všichni vrátili ze synagogy a usadili se kolem stolu, chtěl tatínek otevřít láhev vína na kiduš, ale Effi se ho optal: „Tati, mohl bych tu láhev otevřít já?“ „Ale určitě,“ odpověděl tatínek a Effi se chopil láhve. Snažil se uvolnit korek, točil doprava, točil doleva, ale marně. „Nemám ti pomoci, Effi?“ ptal se tatínek. „Ne, udělám

to sám.“ „Dobře, dobře.“ Všichni chvilku trpělivě čekali, ale Effimu se nedařilo. Korek se ani nehnu. „Effi, miláčku, všichni tu čekají, nemám ti trochu pomoci?“ ptala se maminka. Effi jen zabručel: „Otevřu tu láhev sám.“ Reut se podívala na Jonatana o protočila oči. Situaci ale zachránil pan Katz, když nečekaně řekl: „Než to Effi otevře, řeknu vám něco z naší paraši.“ Každý uznal, že je to dobrý nápad. „V naší paraše, paršat Berešit, stvořil Bůh mnoho věcí. Nebe a zemi, souš a moře, stromy a zvířata. A také člověka, aby se sám procházel v rajske zahradě.“ „A co dělal v té zahradě?“ optal se Benni, Effiho kamarád. „Třeba se díval na stromy, pozoroval ptáky, nevím,“ odpověděl pan Katz. „Ale s kým si povídal?“ ptala se Urja, Noamina kamarádka. „S nikým, byl ta sám.“ „To muselo být těžké.“ „Ale Bůh mu potom stvořil Evu, aby nebyl sám.“ „To je o moc lepší,“ vstoupil do hovoru Effi, „je dobré mít kamarády, se kterými je možné si povídat a hrát, který člověku pomůžou, když mu něco nejde...“ Effi se najednou zarazil, přestal točit korkem a podíval se po lidech kolem sebe. Pak se usmál a zeptal se: „Nechtěl by mi někdo pomoci s tou lahví?“ Pan Katz se také usmál a podíval se na tatínka, který řekl: „Já to zkusím.“ Tatínek vzal do ruky láhev a zatočil korkem, který se pohnul. Pak láhev vrátil Effimu, který ji rychle otevřel. Když tatínek naléval víno do pohárků, pošeptal Effi mamince, že by jí rád pomohl, až bude servírovat polévku.

Pro dospělé | Dvartora

Rabbi Sacks: Smrtelnost a nesmrtelnost

V potu tváře budeš jíst svůj chléb, dokud se nevrátíš do země, ze které si byl vzat, protože prach jsi a v prach se navrátíš. A Adam dal své ženě jméno Chava (Eva), protože se stane matkou všeho živého. Bůh jim udělal šaty z kůže a Adam s manželkou se do nich oblékli.

Jedná se o jeden z nejznámějších příběhů Bible. V rajske zahradě, obklopen veškerou nádherou stvoření, žil první lidský pár. Vše mu bylo dovoleno. S jedinou výjimkou plodů konkrétního stromu. Snad ani není třeba uvádět, že to bylo to jediné, po čem první lidé skutečně toužili. Zakázané ovoce je vždy to nejsladší.

Muž a žena plod ze stromu ochutnali, otevřely se jim oči a oni ztratili svou nevinnost. Poprvé v životě zažili pocit studu a když uslyšeli Boží hlas, zkusili se schovat. Marně. Bůh je totiž někdo, před kým se skrýt nelze. Po otázce: „Co jste to provedli?“ obvinil Adam svou ženu a ta obvinila hada. Výsledkem bylo vyhnání z ráje.

Příběh má mnohé aspekty a já bych se rád soustředil na jeden z těch nejpodivnějších. Ženě byly přisouzeny porodní bolesti, Adam se dozvěděl o tvrdé dřině, která ho čeká. A poté následují tři zdánlivě nesouvisející věty: V potu tváře budeš jíst svůj chléb, dokud se nevrátíš do země, ze které si byl vzat, protože prach jsi a v prach se navrátíš. A Adam dal své ženě jméno Chava (Eva), protože se stane matkou všeho živého. Bůh jim udělal šaty z kůže a Adam s manželkou se do nich oblékli.

Ten problém je očividný. Adam právě obvinil svou ženu, že ho svedla k hříchu a že je díky ní odsouzen k smrtelnosti. Tak proč jí tedy v tento okamžik dává nové jméno? A proč Bůh Adama s Chavou, když je vyhnal z rajske zahrady, odívá? Vždyť přece právě v důsledku hříchu pocítili, že jsou nazí a začali se stydět! Proč ta náhlá změna nálady? Proč hořkost předchozích vět nečekaně sládně a proč se Adam k Chavě a zároveň Bůh k prvnímu páru lidí chová s takovou citlivostí? I známý komentátor Tóry Raši je natolik zmatený, že tvrdí, že tyto věty jsou vytrženy z kontextu a patří jinam. Jakoby nám chtěl říct, že v této konstelaci je nedokáže vyložit.

Když Adam zaslechl slova: „Prach jsi a v prach se navrátíš,“ uvědomil si poprvé svou vlastní smrtelnost. Není hlubšího poznání nás samých, než uvědomění si, že jednou zemřeme, nebudeme na světě a svět bude bez nás. Lidská civilizace se zrodila v představě, že náš život je omezený na zlomek věčnosti. Že náš čas vyprší dříve, než se nadějeme.

Tóra o Adamových myšlenkách v této těžké chvíli mlčí, my se je ale můžeme pokusit

zrekonstruovat. Jak to bylo? Do této chvíle Adamovi smrt nepřišla na mysl. Až teď. A s ní otázka – pokud zemře, co ho přežije? Je v nás něco, co nás přežije? V té chvíli si Adam vzpomněl na Boží slova ženě: „V bolestech budeš rodit.“ Ano, Chava bude rodit v bolestech, ale bude rodit. Bude na svět přivádět nový život! V ten moment si Adam uvědomil, že ačkoliv on zemře, tak pokud se mu narodí děti, něco z něj bude žít dál – jeho geny, jeho příklady, jeho ideály.

V tomto poznání je skryta i naše nesmrtelnost a toto poznání výrazně ovlivnilo celý myšlenkový svět judaismu. (Na rozdíl od ostatních starověkých, ale i soudobých civilizací). Babylonská věž a monumentální egyptské stavby, dva klasické záblesky, kterými nám Tóra starověký svět představuje, poukazují na jinou představu. Představu, ve které svou smrtelnost porazíme zbudováním monumentálního díla, které nezavane ani písek času. V protikladu k tomu vychází judaismus ze zcela jiného přesvědčení. Podle něj svou smrtelnost překonáme, pokud vneseme do srdcí svých dětí své ideály. A naše děti je předají svým dětem a tak dále až do konce světa. Obrazně můžeme říct, že jestliže se Babyloňané a Egyptané starali o ohromující stavby, praotec Avraham (Abrahám) a jeho potomci se věnovali stavitelům. Judaismus je charakteristický svým zaměřením na děti, které se v něm dostaly do centra pozornosti.

Dvar Tora: Šabatová filipika

Někdy se může zdát, že je Tóra velmi negativně naložená. Vše je samé NE. To se nesmí, to nedělej, to je nebezpečné. V judaismu existuje mnohem více zákazů než příkazů. Například na šabat máme jen jednu micvu ASE - „světit šabat“ a nekonečný zástup zákazů LO TAASE – nevařit, necestovat, nezalévat... Vše je ale otázkou perspektivy. Být ženatý znamená být ženatý s jednou ženou a neženatý s třemi miliardami. Ano a ne spolu souvisí. Šabat je svatý den. Den hodný oslav, ne utrpení. Je sice pravda, že na šabat nenakupujeme a nevaříme, ale to jen proto, že to není tohoto výjimečného dne hodné. Nákupy mohou počkat na všední den. Šabat je vlastně tak trochu jako manželka. Mít jen jednu ženu neznámá, že jsme osamělí. Naopak. Výjimečnost je jednou z podstat svatosti. Využijme čtyři sidry Berešit, která nám výjimečnost šabatu vysvětluje.

Sidra v číslech | Šijury a aktualitky

- 1. sidra v Tóře (z 54) a 1. v Berešit (z 12), 23 paršiot, 10 otevřených, 13 zavřených, skládá se z 146 vět, 1931 slov a 7235 písmen, obsahuje 1 micvu - příkaz
- Mišna Jomit: Nedarim 11 - 12 | Daf Jomi: Šabat 10 | Halacha Jomit: Orach Chaim 135 - 9
- V úterý a ve středu (16. a 17. října) bude Roš chodeš.

Svět Doopravdy | Neklama

- Do 7. listopadu si můžete objednat Chanukové Pyramideto. Nejlépe emailem na pyramideto@mwe.cz
- Chanukové Pyramideto je hra s tematikou 12 židovských měsíců a jejich svátků.

Hra obsahuje:

- osmnáct Kouzelných pyramidek
- 12 oboustranně laminovaných karet
- krátké povídky o židovských měsících a svátcích
- a pravidla

- Hra je samostatně hratelná.
- Chanukové Pyramideto je možné získat [zde](#).

Karty mají klasický šestibarevný rám, vyobrazení pyramidek, česko-hebrejské pojmenování a v pravém rohu znamení - sedmiramenný svícen - menoru. Střed karty zdobí kresba z dílny Bohumily Skřivanové s tematikou židovských měsíců a svátků.

CHANUKOVÉ PYRAMIDETO

Nová hra s židovskou tematikou!

Letošní Chanuku vám může oslavit výjimečný a originální dárek - jednoduchá, rychlá a zábavná hra Chanukové Pyramideto.

Hra obsahuje sadu kouzelných pyramidek, dvanáct barevných karet oboustranně chráněných laminací a krátké povídky na téma židovských měsíců a svátků. Autorem hry je Jan Divecký. Obrázky namalovala absolventka Lauderových škol Bohumila Skřivanová. Předpokládaná cena 300 Kč.

Hru je třeba objednat do 7. listopadu. Nejlépe emailem na adresu pyramideto@mwc.cz.
Více o hře Pyramideto na www.pyramidky.cz